

Jarosław Czaja

**SPEŁNIANIE KRYTERIÓW
OPTYMALNEGO OBSZARU WALUTOWEGO
W KONTEKŚCIE POWSTAWANIA SZOKÓW
ASYMETRYCZNYCH
NA WYBRANYCH PRZYKŁADACH
KRAJÓW CZŁONKOWSKICH „PIĘTNASTKI”**

1. Wstęp

Każda gospodarka znajduje się pod wpływem wielu oddziaływań, bez względu na stopień jej powiązań z innymi krajami. Od czasu do czasu powstają zjawiska wykraczające swą siłą poza zakres, do którego dana gospodarka się zaadaptowała. Mamy wówczas do czynienia z szokiem w gospodarce, a to, w jaki sposób gospodarka da sobie z nim radę, zależy od jej elastyczności i siły oraz stanu i sposobu jej funkcjonowania.

Europejska Unia Monetarna (*European Monetary Union*) jest organizmem, który musi przyjmować szoki zarówno symetryczne, jak i asymetryczne. Z tymi pierwszymi gospodarki dają sobie radę bez większych trudności, natomiast te drugie mogą oddziaływać długotrwale, a dostosowanie do nich może wymagać zmian przekraczających okres kilku lat.

W związku z tym utrzymanie optymalnego obszaru walutowego (*optimal currency area* – OCA) w stanie umożliwiającym rozwój gospodarczy stawia przed organami polityki monetarnej i poszczególnymi rządami wymóg prowadzenia skutecznej i przewidywalnej polityki. Dodatkowo między samymi organami na szczeblu krajowym lub unijnym konieczna jest właściwa koordynacja i sterowanie gospodarkami w Unii Europejskiej.

Wraz z rozwojem teorii optymalnych obszarów walutowych wyodrębniono kilka głównych kryteriów, które uznano za konieczne do tworzenia i funkcjonowania unii walutowej, tak aby korzyści z uczestnictwa w niej, przewyższały koszty. Wyróżnić tu należy:

- elastyczność płacową;
- elastyczność rynków pracy;
- otwartość gospodarki;

– dywersyfikacja produkcji.

Ich spełnienie, w stopniu pozwalającym na niwelowanie szoków asymetrycznych, jest równie istotnym elementem dla unii monetarnej, jak przestrzeganie kryteriów konwergencji nominalnej.

Celem tego artykułu jest przedstawienie kryteriów OCA z punktu widzenia szoków asymetrycznych. Przeprowadzona analiza ma na celu znalezienie takich krajów z tzw. starej unii, które najlepiej radzą sobie z problemami gospodarczymi. W celu ustalenia, czy wspólna waluta jest tu mniej lub bardziej pomocna, wykorzystany zostanie przykład Wielkiej Brytanii, która znajduje się poza strefą euro. W analizach uwzględniono obliczenia wielkości asymetrycznych szoków popytowych i podażowych dokonanych przez Nataszę Gilson, ponieważ są to badania dość aktualne, obejmujące okres 1993-2003. Zostały one dokonane za pomocą najczęściej stosowanej metody pomiaru, tj. strukturalnej autoregresji wektorowej (SVAR – *structural vector autoregression*), opracowanej przez Blancharda i Quaha (1989).

2. Definicja i systematyka szoków gospodarczych

Szok to wybicie gospodarki z równowagi [*The Exchange...*2003, s. 1]. Chodzi tu o naruszenie zarówno jej równowagi zewnętrznej i wewnętrznej [*The Exchange...*2003, s. 1]. Robert Mundell (twórca teorii optymalnych obszarów walutowych), na swej stronie internetowej¹ definiuje szok gospodarczy jako recesję dotykającą kraje prowadzące wymianę handlową.

Cohen i Wyposz (1989) opisują szoki asymetryczne jako różnice w wielkościach np. PKB, płac realnych lub poziomu cen [Cohen, Wyplosz 2001]. Decressin i Fatas [1995] identyfikują je ze względu na znaczenie stosunku współczynników opisujących gospodarkę regionu lub kraju. Jak stwierdza Juncal Cunado z University of Navarra, nie jest łatwo identyfikować szoki asymetryczne, ponieważ podstawowy problem polega na trudności oddzielenia samych szoków od zarówno ich skutków, jak i źródeł.

Szoki gospodarcze są na tyle skomplikowanym zjawiskiem (boryka się z nimi np. strefa euro) i występującym w wielu formach, że do lepszego ich zrozumienia konieczna jest próba wprowadzenia klasyfikacji takich zakłóceń. Propozycja ta, zamieszczona w tab. 1, ma stanowić bardziej uporządkowaną alternatywę wobec wykazu zaprezentowanego w dokumencie Commission Economic Paper [*Economic Policy...* 1997], gdzie dokonano rozróżnienia na szoki specyficzne dla krajów i regionów, szoki realne i finansowe, szoki egzogeniczne i wywołane prowadzoną polityką.

¹ <http://www.robertmundell.net/>.

Tabela 1. Klasyfikacja szoków gospodarczych

Wyszczególnienie
Kryterium skali: szoki makroskali i mikroskali
Kryterium symetrii: szoki symetryczne i asymetryczne
Kryterium źródła powstania: szoki zewnętrzne (egzogeniczne) i wewnętrzne (endogeniczne)
Kryterium bezwzględnej wartości: szoki pozytywne i negatywne
Kryterium rynkowe: szoki podażowe i popytowe
Kryterium rodzaju: szoki techniczne i naftowe

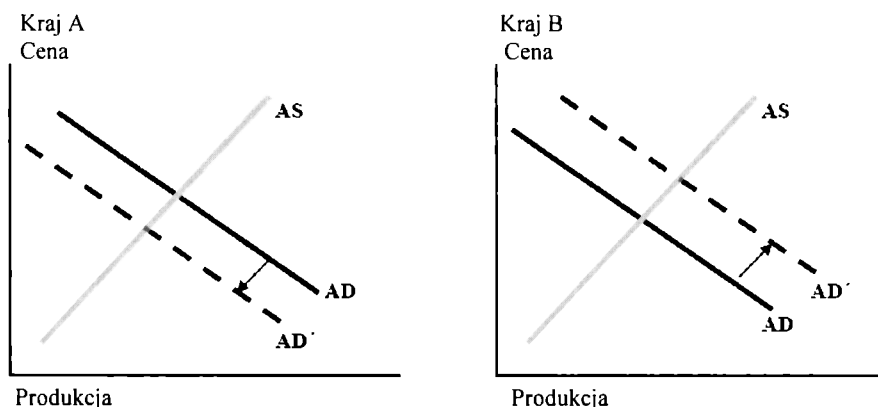
Źródło: opracowanie własne.

Kryterium skali: szoki makroskali i mikroskali

Z racji wielkości oddziaływania wyjściowe kryterium rozróżnienia powinno się opierać się na podziale na szoki makroskali i mikroskali. Główne znaczenie w tym przypadku ma skala szoku, czyli to, czy powstaje on w całej gospodarce, czy tylko w jednym lub kilku obszarach, a także czy powstaje on w różnych krajach w niektórych sektorach. Gdy szok jest niewielki, wówczas nie ma on znaczenia i nie jest konieczna interwencja. Jeśli skala zakłócenia jest na tyle duża, że może on wywołać następstwa znacznie utrudniające przywrócenie równowagi, to trzeba wtedy rozważyć podjęcie działań dostosowawczych.

Kryterium symetrii: szoki asymetryczne i symetryczne

Szokami asymetrycznymi są zakłócenia procesów gospodarczych wywierających odmienny wpływ na podstawowe kategorie realne (produkt, zatrudnienie, stopę bezrobocia) w poszczególnych krajach członkowskich unii walutowej [Economic Policy... 1997]. Asymetria szoków wyraża się ich zróżnicowanym oddziaływaniem w poszczególnych krajach.

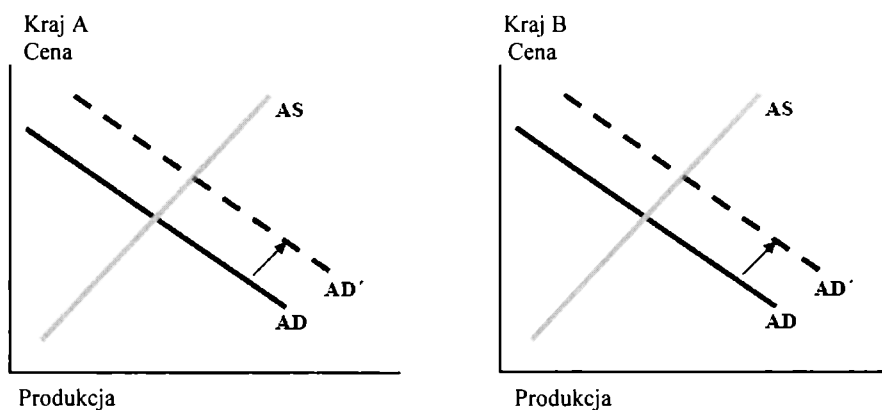

Rys. 1. Asymetryczny szok popytowy

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku szoków asymetrycznych (rys. 1) działania zapobiegawcze i dostosowawcze do tego zjawiska opierają się na szeroko zakrojonych działaniach wymagających zaangażowania organów prowadzących politykę monetarną i fiskalną. Problem polega na trudności absorpcji takiego szoku, ponieważ jego rozkład przebiega w nierównomierny sposób. W szczególności dla krajów strefy euro pojawia się ograniczenie w prowadzeniu polityki dostosowawczej przez Europejski Bank Centralny, ponieważ musi się on posługiwać stopą procentową o jednolitej wielkości dla całej unii walutowej. Następstwem zastosowania takiego narzędzia będzie powstanie pozytywnych skutków w jednych krajach strefy euro, natomiast dla pozostałych spowoduje to sytuację odwrotną.

W przypadku szoku asymetrycznego krzywe popytu przesuwają się w przeciwnych kierunkach i o różne odległości.

Rys. 2. Symetryczny szok popytowy

Źródło: opracowanie własne.

Omawiane problemy nie wystąpią w sytuacji – np. dla popytowego szoku symetrycznego (rys. 2), gdy krzywa popytu przesunęła się w tym samym kierunku i w zbliżonej odległości. Jednak, aby w rzeczywistości gospodarczej tak było, konieczne jest, żeby między poszczególnymi krajami unii walutowej usuwano jak najwięcej barier. Sprawi to, że z czasem struktury gospodarcze staną się coraz bardziej do siebie podobne, a wówczas większa będzie symetria szoków. Teoretycznie w takich warunkach stosowanie jednolitych narzędzi nie będzie przyczyniać się do pogarszania sytuacji gospodarczej w jednych krajach, a poprawiania w drugich (np. we wszystkich państwach strefy euro powinny być wywołane prawie identyczne następstwa). Trzeba jednak zauważyć, że kwestia symetrii może być widziana zarówno jako identyczność kierunku, jak i głębokość. W związku z tym, w zależności od przyjmowanego punktu widzenia, ten sam szok może być uznany za symetryczny lub asymetryczny. Sytuacja taka świadczy o tym, jak trudne jest stosowanie odpowiednich mechanizmów dostosowawczych.

Kryterium źródła powstania: szoki zewnętrzne (egzogeniczne) i wewnętrzne (endogeniczne)

Podział szoków na wewnętrzne i zewnętrzne ma ogromne znaczenie szczególnie w unii walutowej, gdzie stosowanie jednolitej polityki pieniężnej napotyka trudności już w postaci różnych faz cykli poszczególnych wielkości ekonomicznych występujących między krajami członkowskimi strefy euro. W takich warunkach bardzo trudno znaleźć właściwe rozwiązanie i wypośredkować między pozytywnymi i negatywnymi następstwami danej zmiany polityki pieniężnej.

Endogeniczny (wewnętrzny) szok to nagła zmiana utrzymująca się w gospodarce przez dłuższy czas [Roach 2005]. Przykładem szoku endogenicznego może być oczekiwane pęknięcie tzw. bańki rynku nieruchomości w USA.

Egzogeniczny (zewnętrzny) szok to wydarzenie znajdujące się poza kontrolą władz danego kraju i oddziałujące ze znacznym negatywnym wpływem na sytuację ekonomiczną określonego obszaru gospodarczego. Do przykładów można zaliczyć: szok *terms of trade*, katastrofy naturalne, szok popytu na towary pochodzące z eksportu, konflikt, kryzys między narodowy naruszający *balance of payments*, a także większość szoków naftowych [Roach 2005]. Cechą szoków egzogenicznych w gospodarkach silnych i ustabilizowanych jest ich przewidywalność większa niż endogenicznych. Zjawisko szoków egzogenicznych związane jest ze stopniem otwartości gospodarki, im jest on większy, tym zewnętrzne zagrożenia łatwiej oddziałują na dany kraj.

Kryterium rynkowe: szoki popytowe i podażowe

Szok podażowy to naruszenie równowagi rynkowej spowodowane przez zmianę wielkości sprzedaży (np. zmiana wywołana zwiększeniem kosztów produkcji) [Roach 2005], co wywołuje przesunięcie krzywej sprzedaży. Nagłe zmiany po stronie podaży to zakłócenia, takie jak np. pojawienie się nowej technologii wytwarzania czy zmiana cen surowców. Wywierają długotrwały wpływ na wielkość produkcji i poziom cen w gospodarce. Takiego rodzaju zakłócenia mogą przybierać formę pozytywną, wywołując spadek ceny i wzrost produkcji, natomiast odwrotne efekty wystąpią w razie przybrania formy negatywnej.

Szok popytowy to zmiana popytu wywołana zmniejszeniem dochodów lub zmianą preferencji konsumentów². Szok popytowy to np. nagła zmiana preferencji konsumentów lub drastyczna zmiana w polityce monetarnej i fiskalnej państwa [Löchel 1998, s. 14].

Szok podażowy lub popytowy może być wywołany zmianą jednego z kilku składników tych zjawisk, czyli:

- zmianą cen czynników pracy;
- zmianą w technologii produkcji;
- zmianą oczekiwań sprzedawców;
- zmianą liczby sprzedających na rynku.

---

² www.nbp.pl.

Trzeba jednak zdawać sobie sprawę, iż można wyliczać przede wszystkim te czynniki oddziaływania, które występują najczęściej lub z największym nasileniem. Można więc stwierdzić, że katalog tych wyliczeń jest otwarty, ponieważ zawsze mogą nastąpić takie wydarzenia, które nie będą się mieścić w żadnej klasyfikacji.

Szoki podażowe mają duży wpływ na poziom produkcji, a szoki popytowe oddziałują tymczasowo, ale oba jednocześnie mają znaczący udział w określaniu poziomu cen. Przykładem szoków, które wpływają na krzywą popytu, są zmiany polityki monetarnej lub fiskalnej, a wpływające na krzywą podaży to zmiany technologiczne. Na przykład kryzys azjatycki uważany jest za szok podażowy, dzięki któremu kraje rozwinięte korzystają z tańszych dóbr i bardziej koncentrują się na tzw. gospodarce opartej na wiedzy.

Kryterium rynkowe: szoki pozytywne i negatywne

Kolejną kategorią, jaką można wyróżnić, są szoki pozytywne i negatywne. Bez względu na to, czy dotyczą one podaży czy popytu – te pierwsze przyczyniają się do wzrostu produkcji (krzywa popytu lub krzywa podaży przesuwają się w prawo), a te drugie – do jej spadku (krzywa popytu lub krzywa podaży przesuwają się w lewo). Badania wskazują, że w krajach członkowskich Unii Europejskiej (UE 15, lata 1970-2004), bez względu na ich źródła, przeważają szoki negatywne [Dossche, Everaert 2005, s. 29].

Kryterium rodzaju: szoki techniczne i naftowe

Szok naftowy to potoczne określenie kryzysu energetycznego wywołanego znacznym zmniejszeniem podaży ropy naftowej lub gwałtownym wzrostem jej ceny. Jego następstwem jest zwykle recesja, czyli ujemny wzrost gospodarczy. Na przykład w efekcie wzrostu cen ropy droższe wytwarzana z niej energia elektryczna, a w efekcie drożeją także koszty produkcji. Z kolei dla konsumentów wyższe ceny ropy oznaczają droższe paliwo na stacjach benzynowych, co prowadzi do pogorszenia ich nastrojów i skłania do ograniczenia innych zakupów. W rezultacie szoku naftowego wzrosło zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii, takimi jak słońce i wiatr. W związku z tym następuje szybki rozwój techniki, co z czasem przyczynia się do wprowadzania do poszczególnych gospodarek wielu nowych rozwiązań w przemyśle, telekomunikacji, transporcie itd. Inaczej mówiąc, powstają szoki techniczne, wpływające na skalę zatrudnienia i dochodów. W energetyce znowu więcej prądu wytwarzano ze spalania węgla, postawiono też na rozwój siłowni nuklearnych. Nastąpiła także rewolucja w przemyśle samochodowym³. Można więc stwierdzić, że w ten sposób szoki techniczne i naftowe silnie oddziałują na cykle gospodarcze.

---

³ <http://www.nbportal.pl/common/Wiadomosc.jsp?nid=10051&ps=0>.

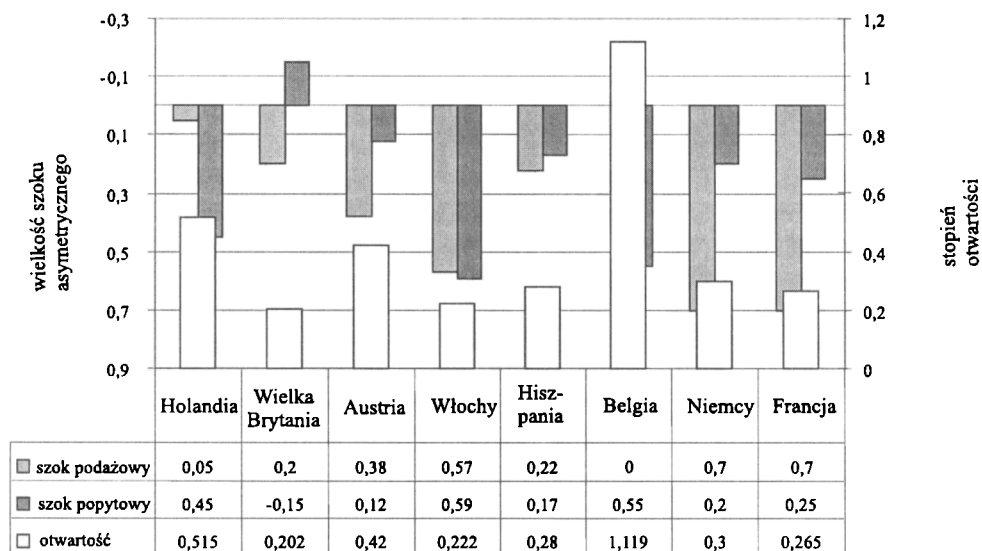
3. Otwartość gospodarki

McKinnon [1963], jeden z głównych współtwórców teorii optymalnych obszarów walutowych, wymienia otwartość gospodarki wśród najważniejszych kryteriów pozytywnie wpływających na wielkość korzyści z udziału w unii walutowej. Jednocześnie należy brać pod uwagę, że z jednej strony im dany kraj jest bardziej otwarty, tym w większym stopniu podlega niebezpieczeństwu szoków asymetrycznych występujących w unii monetarnej. Jednak z drugiej strony wysoki stopień otwartości pozwala na to, aby szybciej czerpać korzyści z członkostwa.

Najczęściej stopień otwartości mierzy się jako:

- współczynnik produkcyjnych dóbr handlowych do niehandlowych lub konsumpcyjnych;
- współczynnik sumy eksportu i importu do wielkości produkcji brutto;
- krańcowa skłonność do importu.

Stopień otwartości, jako suma eksportu i importu do wielkości produkcji brutto, jest istotnym wskaźnikiem badania powiązania danej gospodarki z innymi i pokazuje, w stosunku do którego kraju jest ona najwrażliwsza na szoki. Im otwartość jest większa, tym wyższy jest stopień podobieństwa charakteru powiązań handlowych między krajami. Różnice w otwartości wpływają m.in. na sposób, w jaki kraje reagują na symetryczny szok.

Rys. 3. Stopień otwartości gospodarek w roku 2002 na tle szoków asymetrycznych
(jako suma eksportu i importu do wielkości produkcji brutto)

Źródło: [Błaszkievicz, Wozniak 2003, s. 19].

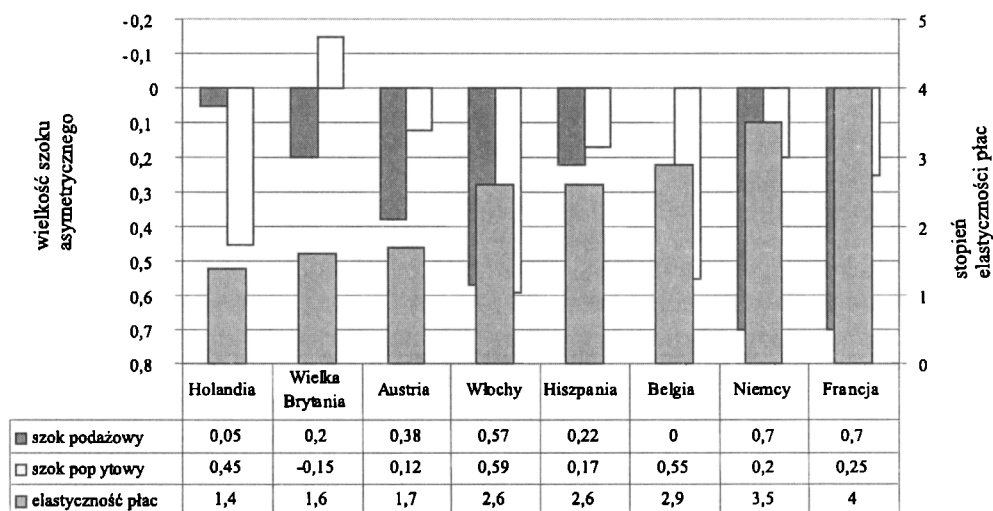
Jak wynika z danych zamieszczonych na rys. 3, wśród badanych krajów zaobserwować można raczej zróżnicowany stopień otwartości. W przypadku niektó-

rych krajów, jak np. Holandia i Belgia, cechujących się wysoką otwartością, pojawiają się dość znaczne szoki podażowe. Kraje o niskiej otwartości – Francja i Niemcy – narażone są na szoki popytowe. Otwartość gospodarek w Unii Europejskiej zwiększa się, co oznacza, że częstotliwość występowania szoków podażowych może wzrastać. W takich państwach, jak Włochy i Austria jest ona również wysoka, jednakże między nimi występują znaczne różnice w wielkości szoków popytowych i podażowych. Belgia i Holandia zaliczane są do krajów o największej otwartości w stosunku do reszty krajów członkowskich. Te dwa państwa należą do najściślej powiązanych z państwami spoza Unii Europejskiej [Ide, Moës 2003].

Zwrócić należy uwagę na to, że między stopniem otwartości a wielkością danego kraju występuje zależność: im mniejsze jest dane państwo, tym suma jego eksportu i importu do wielkości produkcji brutto jest większa. Belgia i Holandia cechują się wysokim stopniem otwartości, natomiast Francja, Hiszpania i Niemcy – niskim.

4. Elastyczność płacowa

Elastyczność płacowa⁴ to dostosowywanie się płac w długim lub krótkim okresie jako reakcja na rynkowy nadmiar lub niedobór. Jest to ważny element w długoterminowej aktywności gospodarczej i analizie zagregowanego rynku.

Rys. 4. Elastyczność płacowa na tle szoków asymetrycznych w roku 2002

Źródło: [EMU and Labour... 2003].

⁴ www.amosweb.com/cgi-bin/gls.pl?fcd=dsp&key=price+flexibility.

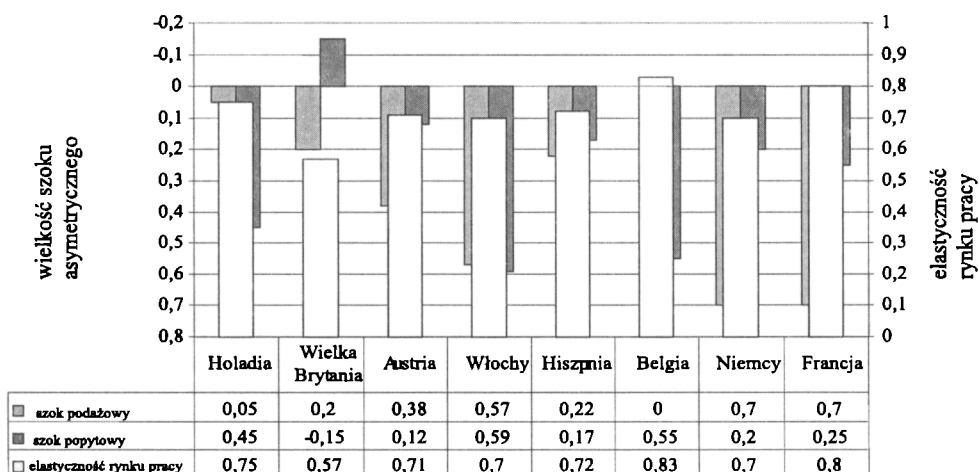

Im dany kraj jest bliższy spełnienia tego kryterium, tym łatwiej będzie mógł osiągać korzyści z udziału w unii monetarnej. Dzięki temu okres, w którym dany kraj ponosi koszty dostosowawcze, będzie krótszy w porównaniu z krajami doświadczającymi sztywności płacowej.

Na rysunku 4 widać, że wśród badanych krajów zaobserwować można różnicowany stopień elastyczności płacowej (wyrażonej jako współczynnik zmienności płac). Największą elastycznością wyróżniają się Wielka Brytania, Holandia i Austria. Kraje te doświadczają najmniejszych szoków asymetrycznych zarówno popytowych, jak i podażowych. Oznacza to, że elastyczność płacowa pozwala im łatwiej je znosić. Duże szoki popytowe i podażowe występują w Niemczech i we Francji, gdzie jest największa sztywność płac. Są to kraje z tradycyjnie silnymi związkami zawodowymi, a których działalność jest przyczyną ograniczającą uzyskanie odpowiedniego poziomu elastyczności płacowej. W związku z tym można powiedzieć, iż w ich przypadku zarówno wielkość doświadczanych szoków asymetrycznych, jak i prawdopodobieństwo ich występowania jest wysokie.

5. Elastyczność rynku pracy

Dla oceny wpływu wstrząsów asymetrycznych na obszar walutowy duże znaczenie ma stopień elastyczności rynku pracy. Rozumieć ją należy jako pewną całość, w której poszczególne elementy ocenia się, uwzględniając to, na ile sprzyjają one wspomnianej elastyczności. Za jej główne determinanty uznaje się: przepisy prawa pracy, łatwość i wspieranie mobilności, sposoby negocjacji płacowych, aktywną politykę rynku pracy i warunki jej realizacji.

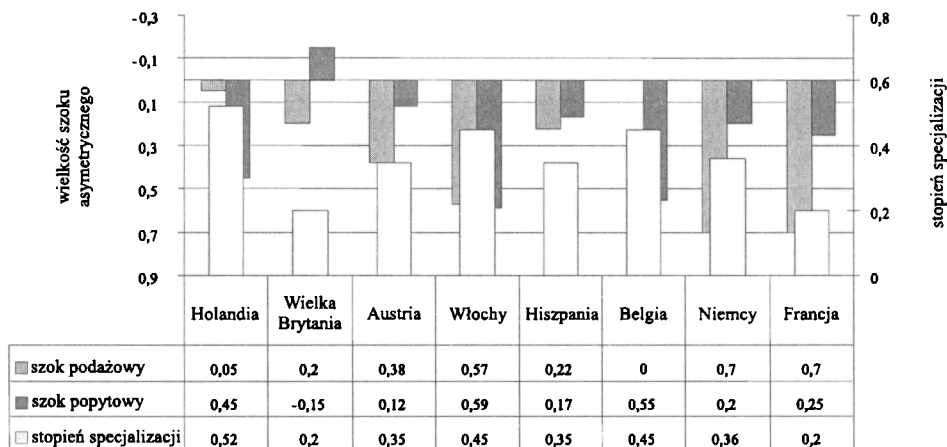
Rys. 5. Elastyczność rynków pracy na tle szoków asymetrycznych w roku 2002

Źródło: [Rydeman 2004, s. 38].

Wśród badanych krajów zaobserwować można duży stopień sztywności rynków pracy. Zwraca się też uwagę, że w Unii Europejskiej brakuje woli politycznej dla prawnych zmian w kodeksach pracy. W porównaniu z USA prędkość dostosowania się rynku pracy jest prawie 25% większa niż w Unii Europejskiej [Eichengreen 2000, s. 97]. Jak wynika z rys. 5, największą elastycznością cechuje się Wielka Brytania, która na tle innych krajów wyróżnia się doświadczaniem małych szoków podaźowych i popytowych. Niewiele gorzej wygląda również sytuacja Irlandii i Austrii. Duże zróżnicowanie szoków występuje w Niemczech, we Francji, w Danii, we Włoszech i w Belgii. Skostnienie europejskich rynków pracy świadczy o tym, że nie mogą one skutecznie niwelować znacznie zróżnicowanych szoków asymetrycznych.

6. Dywersyfikacja w produkcji i konsumpcji

Jak stwierdził nowy dyrektor ECB Jean-Claude Trichet: „przez ostatnie 40 lat specjalizacja wkroczyła w każdą gospodarkę, doprowadzając do całkiem wysokiego stopnia dywersyfikacji w poszczególnych gałęziach”. Stopień specjalizacji jest kolejnym kryterium, na podstawie którego można oceniać zdolność gospodarek do dawania sobie rady z doznawanymi szokami asymetrycznymi. Jednakże brakuje zgodności co do tego, czy jest to związek pozytywny, czy negatywny.

Rys. 6. Stopień specjalizacji na tle szoków asymetrycznych w 2001 r.

Źródło: [Janger, Wagner, 2004].

Kenen (1969) podkreśla, iż gospodarka o wysokiej specjalizacji będzie rzadziej doświadczać niekorzystnych zmian w popycie na produkcję eksportową. W takich warunkach szoki asymetryczne będą mieć mniejsze znaczenie, a dodatkowo spadnie również prawdopodobieństwo ich wystąpienia [Bień 1998, s. 39].

Krugman (1993) dowodzi, że stopień specjalizacji w USA jest większy niż w Unii Europejskiej. Jeśli chodzi o podobieństwo w konsumpcji, to można powiedzieć, iż kraje UE wykazują się znacznym podobieństwem w zakresie struktury konsumpcji, więc są one narażone na szoki asymetryczne w mniejszym stopniu niż USA. Oznacza to, że z punktu widzenia analizowanego kryterium kraje członkowskie tworzą bardziej ujednoliconą konstrukcję gospodarczą niż amerykańskie stany [Mongelli 2002, s. 21]. Im bardziej zdywersyfikowana jest produkcja eksportowa danej gospodarki, tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia symetrycznych szoków popytowych i tym większa jest zbieżność cykli koniunkturalnych.

Przeciwnie stanowisko reprezentowane jest przez Komisję Europejską (1990), zgodnie z którym istnieje wyraźnie negatywny związek pomiędzy symetrią szoków dotyczących poszczególnych sektorów przemysłu a rozmiarem barier handlowych ograniczających ich rozwój.

Jak wynika z rys. 6, na rok 2001 (data ta wynika z niedostępności nowszych danych) wśród badanych krajów najwyższy stopień specjalizacji (jako indeks specjalizacji Krugmana) występuje w Holandii, we Włoszech i w Belgii. Odnawia się w nich znaczne szoki podażowe i małe szoki popytowe (z wyjątkiem Włoch). Najmniejsza specjalizacja występuje w gospodarkach Francji, Hiszpanii, Niemiec i Wielkiej Brytanii. W krajach tych występują małe szoki podażowe, ale już wielkość szoków popytowych jest inna w każdym z nich.

Zwrócić też należy uwagę, że jeśli kraje UE staną się bardziej wyspecjalizowane w regionach, to cykle gospodarcze i rozwój mogą stawać się bardziej rozbieżne, co może pociągać za sobą większe naciski na prowadzenie bardziej zróżnicowanej polityki gospodarczej i utrudniać jej koordynację.

7. Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonych badań można wyróżnić trzy kraje, których gospodarki dość dobrze radzą sobie z szokami asymetrycznymi (Austria, Holandia, Wielka Brytania) i lepiej niż inni członkowie Unii Europejskiej, spełniają kryteria OCA. Największe trudności mają tu Francja i Niemcy, które jednocześnie postulują odejście od ścisłego przestrzegania kryteriów budżetowych.

Można stwierdzić, iż spełnienie poszczególnych kryteriów optymalnych obszarów walutowych uzależnione jest od wielu czynników. Każde z tych kryteriów ma duże znaczenie, jednakże może się ono zmieniać w zależności od tego, co dzieje się w poszczególnych gospodarkach tworzących Europejską Unię Monetarną. Mimo że przeżywa ona trudności z wejściem na szybką ścieżkę rozwoju gospodarczego, to należy mieć nadzieję, iż z czasem nastąpi poprawa sytuacji.

Literatura

- Bień A., *Optymalny obszar walutowy: teoria i praktyka*, PWE, Warszawa 1988.
- Błaszkiwicz M., Wozniak P., *Do Candidate Countries Fit the Optimum-Currency-Area Criteria?*, Center for Social and Economic Research, Warszawa 2003.
- Borowski J., *Podatność Polski na szoki asymetryczne a proces akcesji do Unii Gospodarczej i Walutowej*, NBP 2002.
- Cohen D., Wyplosz Ch., *The European Monetary Union: an Agnostic Evaluation*, CEPR Discussion Paper 2001, nr 306.
- Decressin J., Fatas A., *Regional Labour Market Dynamic in Europe*, „European Economic Review” 1995, nr 39.
- Dossche M., Everaert G., *Measuring Inflation Persistence: a Structural Times Series Approach*, Working Paper Series 495, ECB 2005.
- Economic Policy in EMU*, Commission Economic Paper 1997, nr 12.
- Eichengreen B., *European Monetary Unification*, The MIT Press, Cambridge 2000.
- EMU and Labour Market Flexibility*, HM Treasury, London Crown 2003.
- Ide S., Moës Ph., *Scope of Asymmetries in the Euro Area*, National Bank of Belgium 2003.
- Janger J., Wagner K., *Sectoral Specialization in Austria and in the EU15*, Österreichische National Bank 2004.
- Löchel H., *The EMU and the Theory of OCA*, Hochschule für Bankwirtschaft, Frankfurt am Main 1998.
- McKinnon R. I., *Optimum Currency Areas*, „American Economic Review” 1963, nr 9.
- Mongelli F., *New Views on the Optimum Currency Area Theory: What is EMU Telling Us?*, ECB 2002.
- Roach S., *The Endogenous Oil Shock*, Morgan Stanley, Global Economic Forum 2005.
- Rydeman A., *The Lisbon Strategy and Business Priorities in EU25*, Confederation of Swedish Enterprise 2004.
- The Exchange Rate and Macroeconomic Adjustment*, HM Treasury, London Crown 2003.

FULFILLING THE CRITERIA OF OPTIMAL CURRENCY AREA (OCA) WITHIN THE CONTEXT OF ARISING OF ASYMMETRIC SHOCKS ON CHOSEN EXAMPLES OF EU 15 (SO CALLED: OLD FIFTHTEEN)

Summary

The purpose of the article is an analysis of OCA criteria taking into account the problem of asymmetric shocks, which arise in the countries of the euro area. The main question the author wants to find the answer is which old EU member states can manage asymmetric shocks without cost of adjustment, especially while it appears, that common currency has not been still the source of economic development. Additionally, the economic situation of the euro area members does not look optimistic comparing to Great Britain, which does not seem to resign from its own currency. The accession of new countries to the European Union and in the future to the euro area makes the proposed analysis of fulfilling the OCA criteria within the context of asymmetric shocks more reasonable.

Jarosław Czaja – doktorant w Katedrze Polityki Ekonomicznej i Europejskich Studiów Regionalnych Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.